

Perceptions of Thai Tourists on Conservation, Protection, and Law Enforcement in the Si Thep World Heritage Site

Ramida Kittichaikoonkij^{1*} Chawalee Na Thalang¹ Seri Wongmontha¹
and Jusana Techakana²

¹University of Phayao, Thailand

²King Mongkut's University of Technology Northern Bangkok, Thailand

*Corresponding author. E-mail: lexrk29@gmail.com

ABSTRACT

The research aimed to study tourists' opinions regarding conservation, protection, and law enforcement in the Si Thep World Heritage Site, Phetchabun Province. A quantitative research methodology was employed, collecting data from 400 Thai tourists visiting Si Thep Historical Park through questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, as well as hypothesis testing with t-tests and one-way ANOVA. The findings revealed that tourists emphasized the importance of conservation and protection measures, particularly the need for effective communication and knowledge dissemination through various media, such as information boards, QR codes, and local guides. Regarding law enforcement, priority should be given to public participation and the establishment of clear penalties, especially for prosecuting state officials who neglect their duties under Section 157 of the Penal Code. Hypothesis testing indicated that age had a statistically significant effect ($p < .05$) on several aspects of opinions related to conservation and law enforcement. The key perspectives and recommendations obtained from the study were: 1) Enhancing communication for conservation, 2) Strengthening the efficiency of officials' performance, 3) Increasing the intensity of communication regarding penalties, and 4) Supporting local community participation.

Keywords: Tourist Opinions, Conservation and Protection, Law Enforcement,
Si Thep World Heritage Site

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการอนุรักษ์ คุ่มครอง และการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกศรีเทพ

รมิดา กิตติชัยกุลกิจ¹ ขวลิย์ ณ ถลาง¹ เสรี วงษ์มณฑา¹ และ ชุชนะ เตชคณา²

¹มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

²มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ประเทศไทย

*Corresponding author. E-mail: lexrk29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์ คุ่มครอง และการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพจำนวน 400 คนผ่านแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ และการคำนวณแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อมาตรการอนุรักษ์และคุ่มครอง โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูลและการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อหลากหลาย เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ รหัส QR และมัลติมีเดียท้องถิ่น สำหรับการบังคับใช้กฎหมายควรเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน โดยเฉพาะการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ละเลยต่อหน้าที่ ตามกฎหมายอาญา มาตรา 157 ผลการทดสอบสมมติฐานระบุว่า ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อความคิดเห็นในหลายประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ คุ่มครองและการบังคับใช้กฎหมายเกือบทุกมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 มุมมองหรือความคิดเห็นที่ได้รับ 1) พัฒนาการสื่อสารด้านการอนุรักษ์ 2) เสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ 3) เพิ่มความเข้มข้นของการสื่อสารบทลงโทษ และ 4) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว, การอนุรักษ์และการคุ่มครอง, การบังคับใช้กฎหมาย, แหล่งมรดกโลกศรีเทพ

© 2025 JOMSD: Journal of Organizational Management and Social Development

บทนำ

เมืองโบราณศรีเทพ ตั้งอยู่ในอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหนึ่งในแหล่งโบราณคดีสำคัญของประเทศไทยที่สะท้อนพัฒนาการของอารยธรรมโบราณอย่างต่อเนื่อง เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่วรรพศตวรรษที่ 11 (คริสต์ศตวรรษที่ 6) และรุ่งเรืองสูงสุดในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-16 ก่อนจะคงความสำคัญต่อเนื่องถึงราวพุทธศตวรรษที่ 18 (กรมศิลปากร, 2566; UNESCO, 2023a) หลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบประกอบด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปกรรมซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะศิลปะสมัยทวารวดีที่ผสมผสานอิทธิพลจากศิลปะขอม ศาสนาฮินดู และพระพุทธศาสนานิกายมหายาน และเถรวาท ซึ่งปรากฏเด่นชัดในผังเมือง สถาปัตยกรรม และศาสนสถาน

ความเจริญรุ่งเรืองในอดีตทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และศาสนา พร้อมมีการติดต่อค้าขายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชนโบราณทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และชมพูทวีป (UNESCO, 2023a) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และโบราณคดีที่โดดเด่น ทำให้ “เมืองโบราณศรีเทพและโบราณสถานสมัยทวารวดีที่เกี่ยวข้อง” (The Ancient Town of Si Thep and its Associated Dvaravati Monuments) ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น “แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม” ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 45

เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2566 ณ กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย (UNESCO, 2023b) โดยผ่านการพิจารณาตามเกณฑ์ของยูเนสโก ได้แก่ เกณฑ์ที่ 2 “แสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนคุณค่าทางมนุษยธรรมอย่างสำคัญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือในพื้นที่วัฒนธรรมใดของโลก ผ่านการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรม เทคโนโลยี อนุสรณ์ศิลป์ การวางผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์” และเกณฑ์ข้อที่ 3: “เป็นสิ่งที่เป็พื้นฐานอันโดดเด่นที่มีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง หรือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ยังคงอยู่ หรือที่สูญหายไปแล้ว” (UNESCO, 2023a) ทำให้อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นแหล่งมรดกโลกแห่งที่ 7 ของประเทศไทย และเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมแห่งที่ 4 ต่อจากนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง (กรมศิลปากร, 2566)

ภายหลังการได้รับการขึ้นทะเบียน จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด จากหลักหมื่นหลักแสน (ปี 2563 จำนวน 148,132 คน ปี 2564-2565 จำนวน 48,634 คนและ 71,339 คนตามลำดับ) เป็นหลักล้านคน หลังประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก ปี 2566-2567 จำนวน 1,080,997 (อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ, 2568) การเติบโตนี้ส่งผลกระทบหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หากขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม อาจทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมเสื่อมสลาย เช่น การเสื่อมสภาพของโบราณสถาน การลักลอบขุดค้นโบราณวัตถุในพื้นที่ เช่น เขาถมอรัตน์ สระแก้วสระขวัญ และเขาค้างนอก รวมถึงปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว เช่น ปีนป่ายโบราณสถาน สัมผัสโบราณวัตถุ และการละเมิดมาตรการด้านความปลอดภัย ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน

จากบริบทดังกล่าว งานวิจัยนี้มุ่งสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดำรงสถานะความเป็นแหล่งมรดกโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อสะท้อนมุมมองและความตระหนักรู้ของนักท่องเที่ยว และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการมีส่วนร่วมระหว่างทุกภาคส่วน เพื่อสร้างระบบการจัดการแหล่งมรดกโลกที่ยั่งยืนและคงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์ คุ้มครองและการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกศรีเทพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากประชากรเฉลี่ยปีละประมาณ 290,000 คน (จากข้อมูลปี พ.ศ. 2563–2567 และช่วงครึ่งปีแรก พ.ศ. 2568) (อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ, 2568) ซึ่งถือเป็นประชากรเป้าหมายของการศึกษา คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 400 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและเพียงพอต่อการวิเคราะห์

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล (ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง ตุลาคม 2567) โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเป็นผู้ที่สมัครใจและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งออกแบบตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการอนุรักษ์ คุ่มครองแหล่งมรดกโลก และการบังคับใช้กฎหมายในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยจัดทำขึ้นในลักษณะของคำถามแบบปิดและแบบเปิดผสมผสานกัน เพื่อให้สามารถรวบรวมข้อมูลได้ทั้งในรูปของตัวเลขสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ และข้อมูลความคิดเห็นเพื่อการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยโครงสร้างของแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวพัฒนาจากกรอบแนวคิดด้านการอนุรักษ์และการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลก โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert (Likert Scale) เรียงลำดับตั้งแต่ “มากที่สุด” (5 คะแนน) ถึง “น้อยที่สุด” (1 คะแนน) เพื่อวัดระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็นอย่างมีระบบและเที่ยงตรง

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.95 ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมั่นและความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง (กิตติพงษ์ พิพิธกุล, 2561)

3. สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดำรงสถานะความเป็นแหล่งมรดกโลกแตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

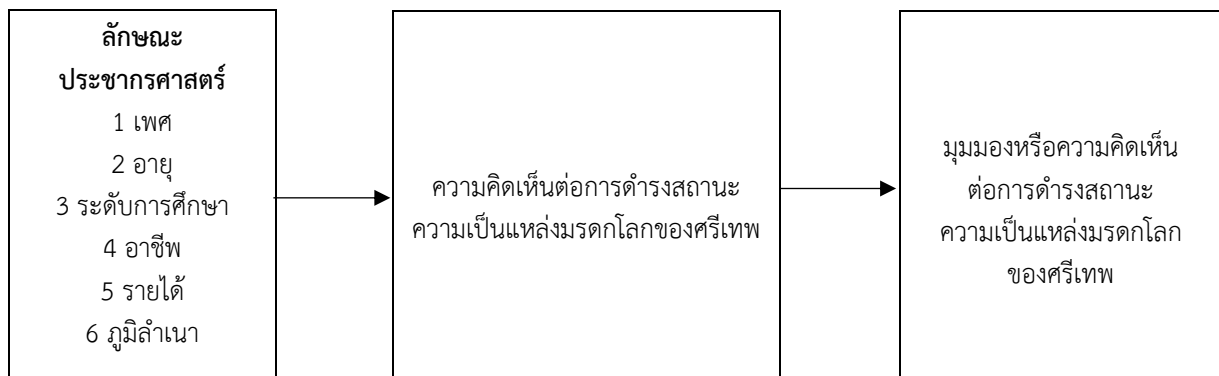
การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงก่อนนำไปใช้จริง จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเยือนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความยินยอมจากผู้ตอบแบบสอบถามก่อนดำเนินการ เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล แล้วจึงนำมาบันทึกและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะประชากรศาสตร์ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อธิบายความคิดเห็น 2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ Independent Samples t-test และ One-Way ANOVA (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffé (ประสาน มานะวงศ์, 2559)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้อ้างอิงจากแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคของ Engel, Blackwell & Miniard (1995) และ Kotler (2000) ที่อธิบายว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิหลังทางสังคม มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและทัศนคติของบุคคล ซึ่งในบริบทการท่องเที่ยวเชิงมรดกงานของ McKercher & du Cros (2002) ชี้ให้เห็นว่าความคิดเห็นและทัศนคติของนักท่องเที่ยวส่งผลต่อการจัดการและการธำรงรักษาคคุณค่าของแหล่งมรดกโลก ขณะที่ Bandarin & van Oers (2012) เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อการธำรงรักษาสถานภาพมรดกโลก ดังนั้น กรอบแนวคิดในงานวิจัยนี้ จึงกำหนดให้ลักษณะประชากรศาสตร์ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการดำรงสถานะความเป็นแหล่งมรดกโลกศรีเทพ และนำไปสู่มุมมองหรือความคิดเห็นต่อคุณค่าและความสำคัญของแหล่งมรดกโลกศรีเทพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์ คุ่มครองและการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกศรีเทพ มีระดับความพึงพอใจเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดำรงสถานะความเป็นแหล่งมรดกโลกของศรีเทพ

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์คุ่มครองแหล่งมรดกโลก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. การให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก	4.29	0.802	มากที่สุด
2. การสื่อความการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกมีความเหมาะสม เช่น มีป้ายแจ้งชัดเจน ห้ามปิ่น หรือห้ามขึ้นโบราณสถาน หรือ การมี QR code ให้ความรู้หรือแจ้ง Do & Don't เป็นภาษาต่าง ประเทศแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือ เจ้าหน้าที่/มัคคุเทศก์ควรแจ้งข้อควรระมัดระวังในการเข้าชมโบราณสถาน	4.08	0.898	มาก
3. การจัดแบ่งพื้นที่ของโบราณสถานและพื้นที่จำหน่ายของที่ระลึกมีความชัดเจนเหมาะสม	3.94	0.873	มาก
4. ภาพรวมการบริหารจัดการโดยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนต่อการอนุรักษ์ คุ่มครองโบราณสถานมีความเหมาะสม	3.89	0.881	มาก
5. ชุมชนมีกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชนที่เหมาะสม	3.80	0.957	มาก
6. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก	3.70	0.906	มาก
รวม	3.95	0.715	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดำรงสถานะความเป็นแหล่งมรดกโลกศรีเทพอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณารายชื่อ มีเพียงการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.29$) ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ “มากที่สุด” และการสื่อความการอนุรักษ์ควรแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับรู้ ($\bar{X} = 4.08$) อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นอื่น ๆ แม้อยู่ในระดับ “มาก” แต่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย กล่าวคือ การจัดสรรพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่จำหน่ายของที่ระลึกให้ชัดเจนเหมาะสม ($\bar{X} = 3.94$) การบริหารจัดการโดยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ($\bar{X} = 3.89$) การจัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมโดยชุมชน ($\bar{X} = 3.80$) และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.70$) ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสูงสุดต่อการสร้างองค์ความรู้และการสื่อสารด้านการอนุรักษ์ ขณะที่ประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม คือการเพิ่มพูนความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกและการสนับสนุนกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ในระดับชุมชน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกของศรีเทพ

ความคิดเห็นต่อการบังคับใช้กฎหมายในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ภาครัฐควรเพิ่มบทบาทและหน้าที่ของนักท่องเที่ยวในการปกป้อง และทำนุบำรุง โบราณสถานและ/ หรือโบราณวัตถุให้ชัดเจน รวมถึงบทลงโทษนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หากพบการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นต่อโบราณสถานและ/หรือโบราณวัตถุ	4.24	0.831	มากที่สุด
2. บทลงโทษตามกฎหมายอาญา มาตรา 157 กรณีเจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่รับโทษเป็น 2 เท่า ของบทลงโทษ มีความเหมาะสม	4.12	0.907	มาก
3. ภาพรวมของการบังคับใช้กฎระเบียบและ/หรือกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง มีการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและชัดเจน	3.99	0.89	มาก
4. เพิ่มบทลงโทษประหารชีวิต กักขัง และริบทรัพย์สินแก่ผู้กระทำความผิดและ/หรือผู้ร่วมกระทำความผิด เพื่อยุติการละเมิดสิทธิของชาติมิให้มีการลักลอบจำหน่าย	3.98	0.964	มาก
5. ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎระเบียบหรือกฎหมายในการอนุรักษ์ คุ้มครองโบราณสถานและ/หรือโบราณวัตถุของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	3.87	0.914	มาก
6. การสื่อความบทลงโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อโบราณสถานและ/หรือโบราณวัตถุชัดเจนและแจ้งผู้เข้าชมอย่างเหมาะสม	3.87	0.982	มาก
6.1 การแจ้งบทลงโทษให้นักท่องเที่ยวทราบ กรณีถ้าหยาบหรือวัตถุที่หล่นหรือหลุดตกอยู่บนพื้น มีโทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท จำคุกไม่เกิน 5 ปี	3.88	0.991	มาก
6.2 การแจ้งบทลงโทษให้นักท่องเที่ยวทราบ กรณีถ้าหยาบหรือวัตถุที่อยู่ในโครงสร้าง มีโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท จำคุกไม่เกิน 10 ปี	3.86	1.022	มาก
รวม	3.99	0.762	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกศรีเทพอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.99$) โดยมี 3 ประเด็นที่ได้รับคะแนนสูงสุด กล่าวคือ ภาครัฐควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ของนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่กระทำความผิดเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ ($\bar{X} = 4.24$) การกำหนดโทษตามกฎหมายอาญา มาตรา 157 สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยเพิ่มโทษเป็น 2 เท่า ($\bar{X} = 4.12$) ภาพรวมการบังคับใช้กฎระเบียบและกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและชัดเจน ($\bar{X} = 3.99$) ส่วนประเด็นอื่น ๆ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เช่น การเพิ่มโทษขั้นสูงสุด เช่น โทษประหารชีวิต กักขัง และริบทรัพย์สินสำหรับผู้ลักลอบทำลายหรือ

ค่าขายโบราณวัตถุ ($\bar{X} = 3.98$) การเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X} = 3.87$) และการสื่อสารบทลงโทษอย่างชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการแจ้งรายละเอียดโทษกรณีหนีบอิฐที่หล่นจากโครงสร้าง (ปรับไม่เกิน 500,000 บาท จำคุกไม่เกิน 5 ปี) ($\bar{X} = 3.88$) และ กรณีหนีงะอิฐออกจากโครงสร้าง (ปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท จำคุกไม่เกิน 10 ปี) ($\bar{X} = 3.86$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดำรงสถานะความเป็นแหล่งมรดกโลกแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน: ลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการอนุรักษ์ คุ่มครอง และการบังคับใช้กฎหมายของแหล่งมรดกโลกศรีเทพแตกต่างกัน

ตัวแปรศึกษา	สถิติ	ค่าทดสอบ	ค่าความมีนัยสำคัญ (p-value)	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน
1 ความคิดเห็นและการอนุรักษ์ คุ่มครองแหล่งมรดกโลก				
เพศ	Independent t-test	t = -0.564	0.239	เพศไม่มีผลต่อความคิดเห็น
อายุ	One-way ANOVA	F = 13.759	0.000*	อายุมีผลต่อความคิดเห็น (อายุไม่เกิน 35 ปี ให้ ความสำคัญมากที่สุด)
ระดับการศึกษา	One-way ANOVA	F = 0.369	0.692	ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็น
อาชีพ	One-way ANOVA	F = 0.349	0.790	อาชีพไม่มีผลต่อความคิดเห็น
รายได้	One-way ANOVA	F = 1.336	0.262	รายได้ไม่มีผลต่อความคิดเห็น
ภูมิลำเนา	One-way ANOVA	F = 1.758	0.120	ภูมิลำเนาไม่มีผลต่อความคิดเห็น
2 ความคิดเห็นและการบังคับใช้กฎหมายของแหล่งมรดกโลกศรีเทพ				
เพศ	Independent t-test	t = -0.614	0.753	เพศไม่มีผลต่อความคิดเห็น
อายุ	One-way ANOVA	F = 8.952	0.000*	อายุมีผลต่อความคิดเห็น (อายุไม่เกิน 35 ปี ให้ ความสำคัญมากที่สุด)
ระดับการศึกษา	One-way ANOVA	F = 1.858	0.157	ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็น
อาชีพ	One-way ANOVA	F = 0.440	0.724	อาชีพไม่มีผลต่อความคิดเห็น
รายได้	One-way ANOVA	F = 1.130	0.337	รายได้ไม่มีผลต่อความคิดเห็น
ภูมิลำเนา	One-way ANOVA	F = 0.776	0.567	ภูมิลำเนาไม่มีผลต่อความคิดเห็น

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบค่าที (Independent Samples t-test) และ ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า อายุของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นในการอนุรักษ์ ความคุ้มครอง และการบังคับใช้กฎหมายของแหล่งมรดกโลกศรีเทพเกือบทุกมิติ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยนี้ ในขณะที่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา ไม่พบว่ามีผลต่อความคิดเห็นในการอนุรักษ์ ความคุ้มครอง และการบังคับใช้กฎหมายของแหล่งมรดกโลกศรีเทพแต่อย่างใด

อภิปรายผล

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการอนุรักษ์ คุ่มครอง และการบังคับใช้กฎหมายในแหล่งมรดกโลกศรีเทพ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นในภาพรวมในระดับ “มาก” ทั้งด้านการอนุรักษ์ คุ่มครอง และการบังคับใช้กฎหมาย โดยประเด็นที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ “การให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว” สะท้อนถึงความต้องการข้อมูลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าเชื่อถือ อาจจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาโบราณสถานได้อย่างยั่งยืน ความคิดเห็นต่อการสื่อสารที่นักท่องเที่ยวตระหนักมากที่สุด ได้แก่ การจัดทำป้ายเตือน การใช้มีดคุเทศก์ การใช้ QR Code หรือ Infographic เพื่อสื่อสาร “สิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติ” เนื่องจากพื้นที่จริงนั้นข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ไม่มีป้ายบอกข้อควรปฏิบัติที่เมืองโบราณศรีเทพ เขาคลังนอก และเขาคมมอรัตน์ การกันเขตไม่ให้ขึ้นโบราณสถานไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเขาคมมอรัตน์ซึ่งอันตรายต่อการขึ้นเขา เว้นแต่จ้างไกด์ท้องถิ่นจึงจะขึ้นได้ แต่ยังไม่มีความปลอดภัยในชีวิต แนวทางการสื่อสารนั้นสำคัญยิ่งและสอดคล้องกับข้อเสนอของ UNESCO (2021) และ ICOMOS (2022) ที่เน้นการจัดการแหล่งมรดกโลกด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วม (participatory learning) และการเข้าถึงข้อมูลแบบครอบคลุมสอดคล้องกับ เสรี วงษ์มณฑา (2564) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรใช้สื่อที่เข้าใจง่าย เข้าถึงได้ และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การสร้างทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อมรดกทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับ พรทิพย์ รุ่งเรือง และชวลี ฤ กลาง (2564) ที่เน้นบทบาทของการสื่อสารและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวจะเกิดการตระหนักรู้และทัศนคติที่ดีต่อแหล่งมรดกเมื่อได้รับข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการบังคับใช้กฎหมาย นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจน เช่น การห้ามหยิบจับวัตถุโบราณ ห้ามปีนป่ายโบราณสถาน หรือการลักลอบขุดค้นและขโมยโบราณวัตถุ พร้อมมีการประกาศโทษปรับและจำคุก เช่น ปรับ 500,000–1,000,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของ กรมศิลปากร (2566) และ The Southern Mice (2025) ที่ส่งเสริมให้มีการสื่อสารบทลงโทษผ่านป้ายหรือสื่อดิจิทัลในพื้นที่จริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันก่อนการเข้าชม

นอกจากนี้ ปัจจัยประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะอายุของนักท่องเที่ยว มีอิทธิพลเกือบทุกมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ต่อความคิดเห็นทั้งในด้านการอนุรักษ์ คุ่มครอง และการบังคับใช้กฎหมาย โดยกลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปีมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักรู้ในคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด Sustainable Heritage Tourism ของ UNESCO (2021) ที่เสนอว่าการปลูกฝังแนวคิดอนุรักษ์ในเยาวชนจะสร้างเสถียรภาพระยะยาวให้กับการจัดการแหล่งมรดก ขณะที่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และภูมิลำเนา ไม่แสดงอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ อาจกล่าวได้ว่า “คุณค่าของการอนุรักษ์” เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง ไม่จำกัดเพียงกลุ่มประชากรใดกลุ่มหนึ่ง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสำคัญสูงสุดต่อการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยว ขณะที่ความรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์และคุ้มครองแหล่งมรดกโลกอยู่ในระดับต่ำที่สุด ด้านการบังคับใช้กฎหมาย นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสูงสุดต่อการกำหนดบทลงโทษและบทลงโทษแก่นักท่องเที่ยวที่กระทำผิด ขณะที่ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และการสื่อสารบทลงโทษยังอยู่ในระดับต่ำ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทั้งด้านการอนุรักษ์ คุ่มครองและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปีมีความคิดเห็นสูงสุด ขณะที่ปัจจัยเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนาไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 พัฒนาการสื่อสารด้านการอนุรักษ์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และคุ้มครองแหล่งมรดกโลกในระดับต่ำที่สุด อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพจึงควรมีการจัดทำสื่อที่เข้าใจง่าย เช่น Infographic, QR Code, วิดีโอสั้น และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในพื้นที่ เพื่อสร้างการรับรู้และปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง

1.2 เสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสะท้อนว่าประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับต่ำ ภาครัฐ และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพควรร่วมมือกันจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ทั้งด้านกฎหมายและการสื่อสาร พร้อมทั้งเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น บริเวณโบราณสถานที่มีการปีนป่ายบ่อยครั้ง

1.3 เพิ่มความเข้มข้นของการสื่อสารบทลงโทษ เนื่องจากการสื่อสารบทลงโทษยังไม่เพียงพอ ควรมีการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์หลายภาษาและใช้สื่อดิจิทัลเพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติรับทราบบทลงโทษที่ชัดเจน พร้อมมีช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เพื่อสื่อสารก่อนการเข้าชม

1.4 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้เพื่อให้ชุมชนจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม เช่น การจัดงานเทศกาล การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์ เพื่อให้ชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการดูแลแหล่งมรดกโลกอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยวชาวไทย และสะท้อนมุมมองที่ครอบคลุมต่อการจัดการแหล่งมรดกโลกศรีเทพ

2.2 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้เข้าใจมิติพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวได้ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2566). รายงานผลการขึ้นทะเบียนเมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลก. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กิตติพงษ์ พิพิธกุล. (2561). การเลือกใช้สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ : กรณีศึกษาสมการโครงสร้าง. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 8(1), 115–123.
- ประสาน มานะวงศ์. (2559). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรทิพย์ รุ่งเรือง และขวลิย์ ณ ถลาง. (2564). การส่งเสริมการท่องเที่ยวกีฬาเชิงผจญภัย จังหวัดนครนายก. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 24(1), 101–115.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2564). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ. (2568). ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2567. เพชรบูรณ์: อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ.
- Bandarin, F., & Van Oers, R. (2012). The historic urban landscape: managing heritage in an urban century. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Engel, J. F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1995). Consumer Behavior. (8th ed.). New York: Dryden Press.

- ICOMOS. (2022). Heritage and Sustainable Development Goals: Policy Guidance for Heritage and Development Actors. Paris: ICOMOS.
- Kotler, P. (2000). Marketing Management. (10th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- McKercher, B., & Du Cros, H. (2002). Cultural tourism: The partnership between tourism and cultural heritage management. Oxfordshire: Routledge.
- The Southern Mice. (2025). Heritage Tourism Management in Southern Thailand. Bangkok: TCEB.
- UNESCO. (2021). Sustainable Heritage Tourism. Paris: UNESCO.
- _____. (2023a). The Ancient Town of Si Thep and Its Associated Dvaravati Monuments. Paris: UNESCO.
- _____. (2023b). World Heritage Committee 45th Session: The Ancient Town of Si Thep. Paris: UNESCO.
- Yamane, T. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. (2nd ed.). New York: Harper and Row.